

V L A A M S P A R L E M E N T

stuk **454** (2009-2010) – Nr. 1
ingediend op 18 maart 2010 (2009-2010)

Voorstel van decreet

van de heer Sven Gatz en de dames Irina De Knop,
Marleen Vanderpoorten, Ann Brusseel en Fientje Moerman

houdende wijziging van het decreet van 28 juni 2002
betreffende gelijke onderwijskansen-I,
met betrekking tot de verklaring van de ouders
dat de thuistaal het Nederlands is

Dit voorstel van decreet werd ingetrokken op 9 november 2010.

TOELICHTING

Het decreet van 28 juni 2002 betreffende gelijke onderwijskansen-I¹ (hierna het GOK-decreet te noemen) werd ingevoerd ter vervanging van de non-discriminatieverklaring. Hoe goedbedoeld ook, dit laatste instrument bleek in een streven naar een betere spreiding van leerlingen en de betrachting om het fenomeen van concentratiescholen en witte scholen te verhelpen, vooral bij ontstentenis van enig sanctioneringsmiddel, al gauw te vrijblijvend en bovendien was het niet verplicht. Bij het inschrijvingsbeleid werden in die jaren immers zichtbare of onzichtbare wachtlijsten gehanteerd en enig misbruik viel aldus helaas niet uit te sluiten. Onder meer het dragen van een schooluniform en de kosten die dat met zich meebrengt, konden gebruikt worden om bij voorbaat een zekere socio-economische selectie door te voeren onder de ouders en leerlingen die zich kwamen melden voor inschrijving.

Het gelijkeonderwijskansenbeleid ging daarentegen uit van een algemeen geldend inschrijvingsrecht, gebaseerd op het rechtvaardigheidsprincipe ‘eerst komt, eerst ingeschreven’. Op basis van een aantal vooropgestelde indicatoren was het daarnaast de bedoeling dat scholen, meer dan voorheen het geval was, plaatsen zouden reserveren voor kansarme leerlingen. Via het GOK- en zorgbeleid werd tevens voorzien in meer omkadering.

Onbedoelde gevolgen bleken evenwel naderhand vrij snel bij de implementatie, waardoor moest worden bijgestuurd. Zo werd er voorzien in de regeling voor broertjes en zusjes en in een meer specifieke regeling voor Brussel.

De bepalingen inzake de inschrijving van leerlingen hadden evenwel nog een ander, ongewild effect. Reeds dagen voor de opening van de inschrijving bleken er bij bepaalde scholen al wachtrijen te ontstaan waarbij ouders, zelfs 's nachts, niet weken en er dan maar bleven kamperen of er iemand voor betaalden om hun plaats te houden. Een verschijnsel dat tot dan toe enkel maar bekend was in enkele scholen of bij de ticketverkoop voor concerten van bepaalde artiesten en dat dan ook keer op keer de aandacht van de media trok.

Dat alles heeft natuurlijk ook te maken met het feit dat ouders, gebaseerd op de (echte dan wel vermeende) goede naam en faam van bepaalde scholen, massaal willen inschrijven in dezelfde scholen, waardoor die in een mum van tijd vol zijn en waardoor die onmogelijk kunnen beantwoorden aan de algehele vraag.

Echter, het probleem beperkt zich evenwel niet hiertoe. In tal van demografische studies en prognoses wordt in de steden een aanzienlijke bevolkingsaan groei voorspeld. In 2008 publiceerde het Federaal Planbureau zijn bevolkingsvooruitzichten 2007-2060, die uitgaan van de waarnemingen op 1 januari 2007 en die zich uitstrekken over 54 simulatiejaren tot 2060².

In vergelijking met de ‘Bevolkingsvooruitzichten 2000-2050’ zouden een grotere vruchtbaarheid en meer netto externe migraties zorgen voor een grotere bevolking. De bevolking zou in 2050 aldus 12.439.135 mensen bedragen, tegenover 11.034.518 mensen in de vorige vooruitzichten, aangepast aan de waarnemingen op 1 januari 2006.

¹ B.S. 14 september 2002; gecoördineerde versie terug te vinden op: <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=13298>.

² Federaal Planbureau, *Bevolkingsvooruitzichten 2007-2060*. Brussel, Algemene Directie Statistiek en Economische Informatie, 2008, 215 p.

Dat heeft met name ook zijn repercussies op de bevolkingsevolutie, vooral in steden zoals Brussel, Antwerpen en Gent. De bevolking van het Brusselse Hoofdstedelijke Gewest zou zo tijdens die periode stijgen van 959.318 personen in 2000 tot 1.327.652 in 2060, een toename van maar liefst 38%. In 2020 zullen er reeds 15% meer mensen wonen in Brussel dan in 2008³.

Terwijl men eind vorige eeuw nog uitging van een bevolkingsafname ten gevolge van een toenemende vergrijzing en een dalend geboortecijfer, heeft men die prognose de laatste jaren bijgesteld, zonder evenwel te beseffen dat de repercussies inzake kinderopvang en de capaciteit in de scholen zich zo snel zouden doen gevoelen. De ondercapaciteit beperkt zich niet langer tot bepaalde scholen die erg in trek zijn, en waar men ging ‘schoolkamperen’ bij de inschrijvingen. Die ondercapaciteit is derhalve nu reeds een meer structureel probleem in de steden.

Om aldus het fenomeen van de wachtrijen bij inschrijvingen te verhelpen, besloot toenmalig onderwijsminister Frank Vandenbroucke eind vorige legislatuur na te denken over alternatieve inschrijvingswijzen en verklaarde hij ter zake open te staan voor initiatieven van op het terrein. Steden als Brussel, Antwerpen en Gent namen daarin samen met de Lokale Overlegplatformen inzake onderwijs (LOP's) dan ook het voortouw en besloten een systeem van elektronische inschrijving via het internet op te zetten.

Wat het gelijkeonderwijskansenbeleid betreft, werd er destijds reeds specifiek voor Brussel een eigen regeling uitgewerkt. Vrij snel na de invoering van het GOK-decreet bleek immers dat een aantal Nederlandstalige ouders niet meer terecht konden in de school van hun keuze in de hoofdstad. Dat geldt overigens ook voor anderstalige ouders in de hoofdstad, maar zij verenigen zich minder in belangengroepen en hun ongenoegen is vaak minder hoorbaar.

Aldus gelden er voor het tweetalige gebied Brussel-Hoofdstad specifieke voorrangsregels, die het voor de scholen mogelijk maken om naast de regeling voor de broertjes en de zusjes en het voorrangsrecht voor GOK-leerlingen (namelijk die leerlingen die voldoen aan ten minste één van de vier gelijkekansenindicatoren), in het gewoon basisonderwijs en de eerste graad van het secundair onderwijs ook in een contingent te voorzien voor kinderen en jongeren van wie de thuistaal het Nederlands is (cf. artikel III.3, §1, van het GOK-decreet).

Het LOP Brussel Basisonderwijs besliste in consensus, conform de bevoegdheid die het LOP daartoe op basis van artikel III.3, §1, 2°, van het GOK-decreet werd toegekend, om te werken met een voorrangsperscentage van 45% voor leerlingen met de thuistaal Nederlands en 30% voor GOK-leerlingen. De vraag is overigens of dat perscentage voor Nederlandstaligen niet moet worden verhoogd en of dat de exclusieve bevoegdheid van het LOP moet blijven.

Om derhalve aanspraak te kunnen maken op voorrang op basis van het feit dat de thuistaal het Nederlands is, moet worden voldaan aan twee voorwaarden. Zo moet de leerling in het gezin met minstens één ouder Nederlands spreken en moet de thuistaal aangetoond worden door een door de ouders ondertekende verklaring op eer. Daartoe gebruikte de school ook het vragenformulier over de achtergrondkenmerken van de leerling⁴. Bij de inschrijving via het internet wordt die verklaring op eer erin verwerkt.

³ Federaal Planbureau, o.c., p. 113.

⁴ Omzendbrief BaO/2006/01 betreffende het gelijkeonderwijskansenbeleid voor het basisonderwijs; gecoördineerde versie terug te vinden op: <http://www.ond.vlaanderen.be/edulex/database/document/document.asp?docid=13785>.

Aldus bestaat het gevaar dat ouders in de verleiding komen om, in hun wens hun kind in te schrijven in een school van hun keuze, al dan niet bewust verkeerde informatie te geven.

De verklaring op eer kan daarbij vanuit strikt juridisch oogpunt in principe verregaande gevolgen hebben aangezien het afleggen van een valse verklaring moet worden gekwalificeerd als valsheid in geschrifte en derhalve strafbaar is op basis van de bepalingen van artikel 193-142 van het Strafwetboek.

Scholen kunnen daartoe dan ook een klacht indienen bij de politie of het parket maar gelet op de werkoverlast van beide is de kans gering dat daaraan prioriteit wordt gegeven, waardoor dat alles meestal een maat voor niets blijkt.

Bijgevolg is het aan te bevelen om de decretale bepaling inzake het Nederlands als thuistaal en meer specifiek met betrekking tot het hanteren van de verklaring op eer te wijzigen. Op die manier wordt tevens allerm minst afbreuk gedaan aan de beoordelingsbevoegdheid van de schoolbesturen, integendeel, het is juist de bedoeling dat die ten volle gevaloriseerd wordt.

Het vanuit juridisch oogpunt in wezen strikte instrument van de verklaring op eer blijkt in de praktijk immers niet het meest aangewezen waardoor wordt voorgesteld om de ouders voortaan, bij wijze van weerlegbaar vermoeden, te laten aangeven dat de thuistaal het Nederlands is wanneer de leerling, zoals nu, met ten minste één van de ouders Nederlands spreekt.

De rechtsfiguur van het weerlegbaar vermoeden is overigens algemeen aanvaard in ons burgerlijk recht. Denken we maar aan het weerlegbaar vermoeden van moederlijke afstamming (*mater semper certa est, tenzij...*).

De doelstelling van dit voorstel is dus tweevoudig:

- de voorrang voor Nederlandstalige kinderen screenen volgens de formele verklaring en reële gezinssituatie. De andere kinderen blijven meer dan welkom in onze Brusselse scholen maar dan wel in de andere voorrangscategorieën of voor de resterende plaatsen;
- de directies en de scholen de nodige hefbomen en instrumenten geven om de verklaring op eer te toetsen aan de werkelijke gezinssituatie; het is immers de kerntaak van een directie om een inschrijvingsgesprek met de ouders van kandidaat-leerlingen te voeren; het mag daarbij uiteraard volstrekt niet de bedoeling zijn een soort verkapt taalexamen af te nemen, maar wel in een normaal gesprek te beoordelen of één van beide ouders in staat is de schoolloopbaan van hun kind(eren) in het Nederlands te volgen; indien dat niet zo is, kunnen de kinderen nog steeds ingeschreven worden, maar dan niet in de voorrangscategorie voor Nederlandstalige kinderen.

Sven GATZ

Irina DE KNOP

Marleen VANDERPOORTEN

Ann BRUSSEEL

Fientje MOERMAN

VOORSTEL VAN DECREET

Artikel 1. Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

Art. 2. In artikel III.3, §1, van het decreet van 28 juni 2002 betreffende gelijke onderwijskansen-I, gewijzigd bij het decreet van 15 juli 2005, wordt punt 1° vervangen door wat volgt:

“1° de ouders, bij wijze van weerlegbaar vermoeden, aangeven dat de thuistaal het Nederlands is;”.

Art. 3. Dit decreet treedt in werking vanaf 1 september 2010.

Sven GATZ

Irina DE KNOP

Marleen VANDERPOORTEN

Ann BRUSSEEL

Fientje MOERMAN